

CHALLENGES AND TRENDS IN THE ACCOUNTING OF SOCIAL AND MEDICAL CONTRIBUTIONS

PROVOCĂRI ȘI TENDINȚE DE CONTABILIZARE A CONTRIBUȚIILOR SOCIALE ȘI MEDICALE

Autor: MILINA COSTEȚCHI

costetchi.milna@ase.md

Coordonator științific: LIDIA CAUȘ,

Academia de Studii Economice din Moldova

caus.lidia.ion@ase.md

ORCID: 0000-0003-3203-3221

Abstract. Social and medical insurance contributions represent essential obligations for employers, having a direct impact on employees' social security and companies' fiscal responsibilities. The study is based on an updated legislative framework, including the Tax Code, the Law on the Public Social Insurance System, and the Law on Mandatory Health Insurance. The main categories of contributions, applicable rates, and their accounting registration methods are presented. Additionally, the article details the processes of declaring and paying fiscal obligations, highlighting deadlines and penalties for non-payment. Special attention is given to the importance of tax compliance and its impact on the financial stability of enterprises. By integrating accounting methods and analyzing the experiences of private organizations, the study provides a practical perspective on the correct implementation of these contributions.

Key Words: social contributions, medical insurance, tax obligations, employer, legislation, accounting, employees.

JEL: M40, M41, M48

Introducere

Protecția socială reprezintă un instrument esențial pentru garantarea și implementarea drepturilor constituționale ale cetățenilor. Conform legislației actuale din Republica Moldova, angajatorii sunt responsabili pentru calcularea și achitarea contribuțiilor de asigurări sociale și medicale pentru salariații lor. Conformitatea cu reglementările fiscale și aplicarea corectă a normelor contabile, sunt elemente-cheie pentru stabilitatea financiară a întreprinderilor și pentru consolidarea unui sistem de protecție socială echitabil și eficient.

Conținut de bază. Sistemul de asigurări sociale are un rol important în redistribuirea veniturilor, asigurând sprijin pentru diverse categorii sociale. Fundamentul securității sociale constă, într-un mecanism de asigurare, prin intermediul acestuia, se asigură protecția și sprijinul cetățenilor activi, pensionarilor și familiilor lor, prin acordarea de indemnizații, ajutoare, pensii, facilități pentru odihnă și tratament balnear, precum și alte beneficii oferite de stat sau organizații private. Totodată, sistemul de asigurări medicale implementează măsuri pentru prevenirea îmbolnăvirilor, menținerea sănătății și nivel de garantarea unui trai decent persoanelor care și-au pierdut capacitatea de muncă din diverse cauze, precum accidente, boli sau vârstă înaintată [6]. Pentru o înțelegere clară a obligațiilor angajatorului privind contribuțiile sociale și medicale, este esențial să analizăm definițiile fundamentale ale asigurărilor sociale și asigurărilor medicale. Conform art.1 din Legea privind sistemul public de asigurări sociale, conceptul de **asigurări sociale** reprezintă "sistem de protecție socială a persoanelor asigurate, constând în acordarea de indemnizații, ajutoare, pensii, de prestații pentru prevenirea îmbolnăvirilor și recuperarea capacității de muncă și de alte prestații, prevăzute de legislație", termenul **asigurat** reprezintă "persoană fizică aptă pentru muncă, cu domiciliul sau reședința în Republica Moldova, pentru care plătitorii contribuțiilor la bugetul asigurărilor sociale de stat plătesc contribuții de asigurări sociale în vederea beneficierii de dreptul pentru prevenirea,

limitarea sau înlăturarea riscurilor sociale prevăzute de lege", iar **contribuție de asigurări sociale** se definește ca "sumă datorată în mod obligatoriu de plătitorul contribuțiilor la bugetul asigurărilor sociale de stat" [4]. Conform art.1 din Legea cu privire la asigurarea obligatorie de asistență medicală, **asigurarea obligatorie de asistență medicală** reprezintă "un sistem autonom garantat de stat de protecție financiară a populației în domeniul ocrotirii sănătății prin constituirea, pe principii de solidaritate, din contul primelor de asigurare. Sistemul asigurării obligatorii de asistență medicală oferă cetățenilor Republicii Moldova posibilități egale în obținerea asistenței medicale oportune și calitative" [5]. Conform art.3 din Legea cu privire la mărimea, modul și termenele de achitare a primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală, **prima de asigurare obligatorie de asistență medicală** reprezintă "sumă fixă sau contribuție procentuală la salariu și la alte recompense, pe care asiguratul este obligat să o plătească asigurătorului pentru preluarea riscului persoanei asigurate conform legislației" [7]. Gestionarea și alocarea resurselor destinate protecției sociale a cetățenilor sunt realizate de CNAS fiind o "autoritate administrativă centrală în subordinea Guvernului, care administrează și gestionează sistemul public de asigurări sociale" [4]. Evidența persoanelor fizice în sistemul asigurării obligatorii de asistență medicală se ține de către CNAM, care este o organizație de stat autonomă de nivel național, dispune de personalitate juridică și desfășoară activități nonprofit în domeniul asigurării obligatorii de asistență medicală [5]. După ce am analizat cu atenție definițiile relevante, voi detalia **bugetul prevăzut pentru contribuțiile de asigurări sociale și medicale ale anului 2025**. Astfel, conform Legii bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2025 și Legii fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală pe anul 2025, dispunem de următorii indicatori:

- ❖ Bugetul asigurărilor sociale de stat pe anul 2025 a fost aprobat la suma de **46513720,1 mii de lei** [8].
- ❖ Fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală pe anul 2025 a fost aprobat la suma de **17391470,7 mii de lei** [9], cu 12,8% mai mult față de suma aprobată pentru 2024.

Tabelul 1: Cota contribuției de asigurări sociale achitată de angajatori pentru anul 2025

Cota contribuției	Categoria
24%	Pentru angajatorii sectorului privat, instituțiilor de învățământ superior și ai instituțiilor medico-sanitare
29%	Pentru angajatorii autorităților/ instituțiilor bugetare și autorităților/ instituțiilor publice la autogestiune, cu excepția instituțiilor de învățământ superior și a instituțiilor medico-sanitare
32%	Pentru angajatorii sectorului privat, instituțiilor de învățământ superior și ai instituțiilor medico-sanitare (*persoanele care activează în condiții speciale de muncă)
39%	Pentru angajatorii autorităților/ instituțiilor bugetare și autorităților/ instituțiilor publice la autogestiune, cu excepția instituțiilor de învățământ superior și a instituțiilor medico-sanitare (*persoanele care activează în condiții speciale de muncă)

Sursa: Elaborat de autor în baza CNAS

În mod particular, să subliniem că **prima de asigurare obligatorie de asistență medicală**, sub formă de contribuție procentuală la salariu și alte beneficii, calculată pentru categoriile de plătitori menționate în anexa nr.1 a Legii nr.1593/2002, va rămâne în anul 2025 la nivelul de **9,0%** [7]. Cetățenii care nu sunt angajați și nici asigurați de Guvern sunt obligați să se asigure în mod individual, sumele fixe pentru anul 2025 sunt prezentate în tabelul 2.

Contabilitatea contribuțiilor pentru salariați se înregistrează în **contul 533 „Datorii privind asigurările sociale și medicale”** conform Planului general de conturi contabile, este destinat generalizării informației privind existența și modificarea datoriilor aferente contribuțiilor de asigurare socială de stat obligatorii și primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală [2].

Angajatorii trebuie să declare lunar contribuțiile prin intermediul **Dării de seamă privind reținerea impozitului pe venit, a primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală și a contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii calculate (Forma IPC21)**, la Serviciul Fiscal de Stat. Termenul limită de achitare este, până la data de 25 a lunii următoare perioadei de raportare.

Tabelul 2: Persoanele care se asigură individual și sumele aferente asigurării medicale

Categoria de persoane care achită asigurarea medicală	Dacă se achită pînă la 31.03.2025	Dacă se achită după 31.03.2025
Persoanele neangajate care exercită profesia de notar, avocat, executor judecătoresc, expert judiciar, mediator, interpret, traducător și administrator autorizat, care au obținut atestat, licență sau autorizație în modul stabilit de lege, persoanele care exercită independent profesia de medic de familie	5054 lei	12636 lei + Penalitate
Fondatorii de ÎI și de GȚ, deținătorii de patentă, arendașii, arendatorii, persoanele fizice care desfășoară activități în domeniul achizițiilor de produse din fitotehnie și/sau horticulură și/sau de obiecte ale regnului vegetal, cetățenii străini cu drept de ședere provizorie sau permanentă în RM, alți cetățeni care nu sunt angajați și nici asigurați de Guvern	2527 lei	12636 lei + Penalitate
Persoanele fizice care desfășoară activități independente în domeniul comerțului cu amănuntul, cu excepția comerțului cu mărfuri supuse accizelor	1825 lei	12636 lei + Penalitate
Proprietarii de teren cu destinație agricolă	1264 lei	12636 lei + Penalitate

Sursa: Elaborat de autor în baza CNAM și [7]

Concluzii. Într-un mediu economic dinamic, unde legislația fiscală și socială este în continuă schimbare, angajatorii trebuie să își asume responsabilitatea pentru respectarea obligațiilor privind contribuțiile sociale și medicale. Acestea nu doar că asigură protecția și securitatea financiară a salariaților, ci contribuie și la stabilitatea și sustenabilitatea sistemului de protecție socială. În concluzie, asigurarea unui sistem de contribuții corect și transparent nu doar că protejează angajații, oferindu-le beneficii sociale și medicale, dar contribuie și la dezvoltarea unui mediu economic sustenabil. Totodată, digitalizarea și automatizarea proceselor contabile aduc o mai mare eficiență în gestionarea acestor obligații, reducând riscurile de erori și simplificând raportarea. În viitor, adaptarea standardelor contabile la noile reglementări vor fi esențiale pentru menținerea unui echilibru între interesele angajaților, angajatorilor și rezistența sistemului social.

Referințe bibliografice

1. Codul Fiscal al Republicii Moldova, nr.1163-XIII din 24.04.1997. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, ediție specială. Disponibil: <http://www.lex.md/fisc/codfiscaltxtro.htm>
2. Planul general de conturi contabile. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.233-237/1534 din 22.10.2013. Disponibil: <https://mf.gov.md/sites/default/files/legislatie/Planul%20general%20de%20conturi%20contabile.pdf>
3. Legea contabilității și raportării financiare, nr.287 din 15-12-2017. În: MO al Republicii Moldova nr.1-6, art.22. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=136356&lang=ro#
4. Lege privind sistemul public de asigurări sociale, nr.489 din 08.07.1999. În: MO al Republicii Moldova nr.1-4 art.2. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=139810&lang=ro#
5. Lege cu privire la asigurarea obligatorie de asistență medicală, nr.1585 din 27.02.1998. În: Monitorul Oficial al RM nr.38/39 art.280. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=146835&lang=ro#
6. Grigorie-Lăcrița Nicolae, M.-C. Cioponea, Finanțe publice și fiscalitate, București: Editura Fundației "România de Măine", 2004, 364 p. ISBN: 973-582-879-0, pag.79.
7. Lege cu privire la mărimea, modul și termenele de achitare a primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală, nr.1593 din 26.12.2002. În: MO al Republicii Moldova nr.18-19 art.57. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=144917&lang=ro#
8. Lege bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2025, nr.303 din 19.12.2024. În: MO al RM nr.552-555 art.756. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=146462&lang=ro#
9. Lege fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală pe anul 2025, nr.304 din 19.12.2024. În: MO al Republicii Moldova nr.552-555 art.758. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=146464&lang=ro#